

3. Конституція України. URI : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 02.11.2022 р.).

ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Л.В.Бондаренко

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Voiko4@i.ua*

Основними викликами розвитку сучасного суспільства є технічний прогрес і економічне зростання, які і формують техногенний тип розвитку. Наприклад, в середньому на 1 тунну вироблених товарів витрачається понад 30 тонн невідновлюваних природних ресурсів, причому ця тенденція продовжує зростати – частково внаслідок збільшення чисельності населення, але в основному через економічне зростання в Китаї та Індії. Жителі країн, що входять в Організацію Європейського співробітництва і розвитку, споживають в середньому в 20 разів більше невідновлюваних ресурсів, ніж, наприклад, в'єтнамці. – нераціональне використання відновлюваних ресурсів (ґрунту, лісу) зі швидкістю, яка перевищує можливості їх природного відтворення та відновлення; Наприклад, за даними звіту Living Planet Report ("Жива планета") міжнародної організації Всесвітній фонд дикої природи, люди використовують на 30% більше ресурсів, ніж планета в змозі відтворити. За останні роки водоспоживання зросло приблизно в 10 разів. Експерти прогнозують, що до 2030 року людству знадобляться дві планети для задоволення своїх потреб у природних і харчових ресурсах. – обсяги забруднень і відходів, які перевищують асиміляційні здатності навколишнього середовища. Наприклад, сьогодні 75 % світових відходів, а це близько 300 млрд. тонн на рік, виробляють жителі західних країн і США – шоста частина населення світу. Кошти, які витрачаються державами на ліквідацію наслідків техногенних аварій, більш ніж на порядок перевищують витрати, які виділяються на забезпечення техногенної безпеки. Наприклад, в більшості індустріально розвинених країн екологічний збиток від техногенної діяльності визначається на рівні 3 – 6 %, а витрати на природоохоронні цілі значно менше. Так, відповідно до даних Євростату у більшості держав країн-членів ЄС частка сектору природоохоронних витрат коливалася між 0,3 % і 0,7 % ВВП. Нідерланди виділяли на охорону навколишнього середовища 1,4 % свого ВВП, Данія 1,1 %, в той час як Латвія і Естонія менше 0,2 %. В результаті до таких критеріїв як економічність і продуктивність додається ще один – безпека. Соціологи та філософи, досліджуючи розвиток цивілізації в кінці

20 - початку 21 століття, почали використовувати різні терміни: «технократична цивілізація», «постіндустріальне суспільство», «інформаційне суспільство» і ряд інших. Однак якщо говорити про питання динаміки і стабільності розвитку, то все частіше використовується термін «суспільство ризику», який означає, що людство зробило крок в епоху виникнення якісно нових і надзвичайно масштабних небезпек.[1]

Слід зауважити, що власне природоохоронна діяльність не дає прибутку підприємствам, за винятком утилізації відходів, отриманих внаслідок процесу очищення стічних вод та газів, що викидаються в атмосферу. Більшість уловлених речовин є цінною сировиною (сірка, пил кольорових металів тощо) і можуть бути використані при виробництві продукції, сприяючи отриманню додаткового прибутку. Однак обладнання для вловлювання цих речовин та підготовка їх до подальшого використання часто вимагають таких видатків на придбання, монтаж та експлуатацію, котрі з'їдають весь прибуток від продажу виготовленої продукції.

Значних збитків зазнають охорона здоров'я, комунальне, сільське, лісове та рибне господарства, оскільки зростають видатки на лікування хворих, ремонт будівель, висадження дерев замість загиблих; знижується врожайність та якість продуктів рослинництва, продуктивність тваринництва.

Отже виходом є застосування адміністративного механізму, який базується на встановленні норм, стандартів, правил природокористування та відповідних планових показників підприємствам з охорони навколишнього природного середовища та покарань від догани до тюремного ув'язнення або зняття з роботи та виплати штрафів підприємством і його керівниками. Однак цей шлях дорогий та малоефективний, оскільки вимагає постійного контролю та значного числа контролерів.[2]

Розмір штрафів повинен забезпечувати умови, за яких порушення є не вигідним з точки зору економічних інтересів природокористувача. Значно ефективнішим є шлях економічного стимулювання, коли держава створює умови для прибутковості дотримання природоохоронного законодавства, і збитковості його порушення.

Головний шлях розв'язання проблем екології – повний перехід промислового та сільськогосподарського виробництва на безвідходні технології та замкнуті цикли природокористування. Отже, об'єктивно є потреба в удосконаленні державної політики, включаючи заходи у сфері ціноутворення та регулювання, з метою зміни неправильних ринкових стимулів, що обумовлюють нерациональний розподіл капіталу й ігнорують соціальні та екологічні наслідки.[3]

Список використаних джерел

- 1 Збалансоване природокористування: методичні вказівки / уклад Войтків П. С. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 35 с
- 2 С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик та ін. — К.: КНЕУ, 2005. — 371 с.
- 3 1. Стефанків О.М. Стратегічні напрями раціонального природокористування в АПК та забезпечення екологічної безпеки в соціумі / О. Стефанків // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С. 32–37

ФІТОРЕМЕДІАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОЛЕКЦІЙ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН У БОТАНІЧНИХ САДАХ

I. О. Зайцева
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
irinza_ldfr@gmsil.com
I. Zaytseva

PHYTOREMEDIATION POTENTIAL OF MEDICINAL PLANT COLLECTIONS IN BOTANICAL GARDENS

The collections of medicinal plants collected in botanical gardens are of great interest as a source of phytoncidal, essential oil and aromatic plants, are valuable material for the training of applicants for pharmaceutical direction. For a more complete realization of the phytoremediation potential of medicinal plants accumulated in botanical gardens, it is necessary to develop scientific principles for the creation of phytocompositions for target aesthetic, therapeutic and health purposes.

Key words: medicinal plants, botanical gardens, phytocompositions, aerophytotherapeutic and medicinal properties.

Ботанічні сади є центрами інтродукції і акліматизації рослин, осередками збереження біорізноманіття прородної флори і рослинності. Серед різних груп рослин особливе місце в колекціях ботанічних садів посідають лікарські рослини як об'єкти біологічних та фармакологічних досліджень. Вирощування лікарських рослин з метою вивчення та використання їх лікувальних властивостей в історичному минулому обумовило виникнення ботанічних садів в Європі у XV ст. на основі аптекарських городів (*Hortus medicus*). Перші ботанічні сади були зановані при медичних факультетах університетів у Падуї (Італія), Лейдені (Голандія), Оксфорді (Англія) та ін., а пізніше їх функції були доповнені інтродукційними дослідженнями інших груп рослин.

На сьогодні актуальним і перспективним напрямком наукової діяльності ботанічних садів є цілеспрямоване збереження та збагачення генофонду лікарських рослин та розвитку комплексних досліджень рослин з лікарськими властивостями. Сучасні підходи до вирішення цих завдань, до яких залучаються фахівці як